

Opłata pocztowa opłacona gotówką.

Nr 1

Katowice, styczeń 1937 r.

Rok XIII

Oredownnik Samorządu

Organ Związku Gmin Województwa Śląskiego

Na prawach rękopisu

T R E Ś Ć :

- I Zadania kontroli sanitarnej i jej organizacja w miastach śląskich — *Dr Stawarski Kazimierz.*
- II Określenie płatnika scalonego podatku przemysłowego — *emha.*
- III. Ze Związku Gmin:
 1. Posiedzenia Zarządu z 19 XII. 1936.
Uwagi do projektu śląskiej ustawy o opiece społecznej.
 2. Memoriał w sprawie:
 - a) przekazywania udziałów komunalnych w państwowym podatku przemysłowym bezpośrednim miastom;
 - b) przekazanie związkowi samorządowym województwa śląskiego dodatków do scalonego podatku przemysłowego.
 3. Poradnik:
 - a) ustalenie okoliczności, kwalifikujących lokal jako handlowy (przemysłowy) lub jako mieszkanie;
 - b) przepisy obowiązujące urzędników komunalnych w sprawie obliczania kosztów podróży i diet.
- V Przegląd ustaw rozporządzeń i t. p.
 1. Zwolnienie od opłat przed sądami rozjemczymi.
 2. Regulowanie cen przedmiotów powszechnego użytku.
 3. Plan akcji budowlano-mieszkaniowej.
 4. Zaświadczenie pracy dal robotników, którzy byli zatrudnieni w związkach samorządowych.
 5. Instrukcja o wydawaniu paszportów zagranicznych.
 6. Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia.
- VI. Zamierzenia ustawodawcze:
Projekt ustawy o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.
- VII. Kronika.
- VIII. Wydawnictwa.

Zadania kontroli sanitarnej i jej organizacja w miastach śląskich

Wielki rozwój higieny obserwowany w ostatnich dziesiątkach lat, znajduje swój wyraz w wielu poczynaniach Państwa i samorządów.

Zagadnienia sanitarne rozpoczynają się już w otoczeniu jednostki, stają się silniejsze w małym zbiorowisku, jakim jest rodzina, a rozwijają się jeszcze mocniej w małym skupieniu rodzin i warsztatów pracy, jakim jest już niewielka osada ludzka. W zależności od rodzaju i wielkości osady ludzkiej spotykamy się z coraz to nowymi problemami sanitarnymi. Inne potrzeby stwarza życie wiejskie a inne życie w mieście, inne w miastach o charakterze przeważnie handlowym a inne w osadach o wybitnym charakterze przemysłowym.

Na stan sanitarny miasta wpływa ponadto jego ludność a zwłaszcza jej kultura, zamożność, zwyczaje itp. Nie można wreszcie zapomnieć o piętnie, jakie wyściska historia rozwoju miasta, która w ciągu długich okresów albo pomyślnie wpłynęła na stan higieny środowiska względnie stworzyła ogromne zaległości i trudności, które dopiero po długich latach mogą być odrobione.

Powyższe uwagi powinny być tematem rozważań każdego działacza samorządowego, który w sposób racjonalny zamierza zorganizować i wykonywać kontrolę sanitarną miasta. Tylko dokładne poznanie przeszłości i teraźniejszości pozwoli mu ogarnąć całość zagadnienia, wybrać najważniejsze lub nawet palące potrzeby i kupić wszystkie środki potrzebne do podniesienia stanu sanitarnego miasta.

Przejdźmy obecnie do kolejnego omówienia najważniejszych publicznych zagadnień sanitarnych, jakie są lub powinny być troską samorządów miejskich.

Zacznijmy od tego, co decyduje korzystnie o zewnętrznym wyglądzie miasta, a co psuje estetyczny charakter osiedla. Mam na myśli **stan sanitarny ulic, placów publicznych i prywatnych oraz ogrodów, zieleni itp.**

Sprawę tą reguluje rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 26 września 1935 r. (Dz. U. R. P. nr 76 poz. 276), które w § 9 zobowiązuje gminy miejskie do wydania szczegółowych przepisów sanitarno-porządkowych lub uzgodnienia z postanowieniami tego rozporządzenia wydanych już przez te gminy przepisów. Każda gmina miejska posiada tym samym doskonałą podstawę do podniesienia i utrzymania zewnętrznego wyglądu miasta. Należało by dążyć do tego, aby gminy nie tylko wydały swoje przepisy, dostosowane do lokalnych potrzeb lecz również pomyślały nad organizacją kontroli wykonania tych przepisów. Sprawa jest o tyle ważna, że w niektórych miejscowościach nie ma

żadnego nadzoru, który by codziennie w sposób celowy i sprawny zapewniał wykonanie obowiązków, nałożonych na obywateli przez rozporządzenie.

Ze sprawą higieny ulic łączy się **stan sanitarny nieruchomości**, co również jest przedmiotem wyżej wymienionego rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej. W tej dziedzinie spotyka się wiele niedomagań nawet w największych miastach. Do dnia dzisiejszego w bramach niektórych domów wiszą tablice z różnymi przestarzałymi i nieobowiązującymi przepisami, wydanymi przez najrozmaitsze instytucje. Często są to regulaminy porządku domowego, które wydały albo związki właścicieli nieruchomości względnie zakłady przemysłowe dla domów robotniczych lub wreszcie sam właściciel domu. Taki stan stwarza niejednorodność w postępowaniu a co za tym idzie także szereg sporów lokatorów, które powodują obniżanie poziomu sanitarnego posesji. Wydanie przez zarząd gmin lokalnych i jednolitych przepisów, może ten stan zmienić w sposób radykalny.

Na specjalną uwagę zasługuje również **wygląd sanitarny placów targowych**. Niejednokrotnie troska administracji miejskiej skupia się jedynie na stronie dochodowej tych urządzeń. Wygląd zewnętrzny placu targowego, jego położenie w stosunku do ruchliwych ulic oraz sposób rozmieszczenia i budowy stoisk, a ponadto rozmieszczenie i sprzedaż towarów nasuwają szereg zastrzeżeń ze względu na niebezpieczeństwa dla zdrowia publicznego. Podstawą do polepszenia stanu sanitarnego placów targowych, a zwłaszcza do wydania odpowiednich przepisów daje wyżej wymienione rozporządzenie Min. Op. Społ., dalej rozporządzenie Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 r. o dozorcze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. R. P. nr 36 poz. 343) oraz niektóre rozporządzenia wykonawcze do tego dekretu, z których na terenie województwa śląskiego obowiązuje wydane ostatnio rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej o dozorcze nad mięsem i jego przetworami (Dz. U. R. P. nr 93 z 1936 r. poz. 643). Dzięki tym postanowieniom można nie tylko wpłynąć na stan czystości placów targowych lecz również na sposób sprzedaży niektórych produktów spożywczych, co ma ogromne znaczenie dla zdrowia ludności. Przy tej sposobności warto wspomnieć o niektórych wielkich przedsiębiorstwach zwykle miejskich, które z racji swego publicznego charakteru stają się przedmiotem troski działacza sanitarnego. Do takich należą **rzeźnię**. Sposób pracy w rzeźni oraz przewóz mięsa wymagają odpowiedniej kontroli. Szczegółowe przepisy higieniczne muszą być zachowane zgodnie

z wyżej przytoczonym rozp. Min. Op. Społ. o dozorcze nad mięsem i jego przetworami. Sprawa jest ogromnej wagi, gdyż mięso jest jednym z najczęściej spożywanych produktów, który przy nieprzestrzeganiu dostatecznej czystości ulega zanieczyszczeniu i zakażeniu bakteriami chorobotwórczymi.

W niektórych miastach spotyka się również większe lub mniejsze hale targowe, które z racji wykonywanego tam handlu artykułami spożywczymi wymagają szczególnej opieki sanitarnej. Nie posiadamy szczegółowych przepisów o halach targowych, jednak sposób sprzedaży jest uregulowany przez rozp. Prezydenta R. P. o dozorcze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku oraz poprzednio przytoczone rozp. Min. Op. Społ. o dozorcze nad mięsem i jego przetworami. Te rozporządzenia dają podstawę gminom miejskim do wydania szczegółowych regulaminów sanitarnych, obowiązujących w halach targowych.

Na szczególną uwagę samorządów miejskich zasługuje stan sanitarny sklepów spożywczych, mleczarni, piekarni, masarni, restauracji, cukierni itp. Wprowadzić są to przedsiębiorstwa prywatne, jednak z uwagi na ich wielkie znaczenie dla zdrowia publicznego, muszą być poddane stałej i skrupulatnej kontroli sanitarnej. Publiczność dokonująca zakupów bardzo często sama wpływa dodatnio swymi wymaganiami na wygląd tych przedsiębiorstw i higieniczny sposób sprzedaży. Niestety z pod oka publiczności uchyla się przeważnie sposób wytwarzania produktów spożywczych, gdyż warsztaty pracy znajdują się często w oddzielnych pomieszczeniach. Tutaj musi wkroczyć wzorowo zorganizowana kontrola sanitarna i stwierdzić, czy wyrób względnie przetwarzanie pewnych produktów odbywa się w warunkach zgodnych z wymaganiami zdrowia publicznego. Sprawy te reguluje rozporządzenie Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 r. o dozorcze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku, które w art. 17 nakłada na gminy miejskie obowiązek utrzymywania własnego personelu fachowego, potrzebnego dla wykonywania bezpośredniego dozoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku, znajdującymi się w obrocie miejscowym. Te organa władz mają prawo dokonywania kontroli i przedwstępnych badań artykułów żywności i przedmiotów użytku w pomieszczeniach, w których są wyrabiane, przetwarzane, przechowywane, sprzedawane lub w inny sposób wprowadzane w obieg, tudzież dokonywania kontroli tych pomieszczeń. Ponadto wymienione organa mają prawo pobierania prób, które następnie na terenie Śląska przekazywane są do zbadania w Śląskim Zakładzie Higieny w Katowicach. Mimo, że szereg rozporządzeń wykonawczych do powyżej wymienionego dekretu nie obowiązuje na Śląsku (za wyjątkiem poprzednio wymienionego rozporządzenia o dozorcze nad mięsem i jego

przetworami), to jednak dekret jest dostateczną podstawą do należytej organizacji pracy miejscowych organów kontroli sanitarnej.

Osobna wzmianka należy się zakładom fryzjerskim, które ze względu na masowy kontakt pracowników z publicznością zasłużyły sobie na szczególną opiekę władz sanitarnych. Wprowadzić rozporządzenie Min. Op. Społ. z 18 września 1935 r. o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarskich (Dz. U. R. P. nr 78. poz. 483) powierza nadzór nad tymi zakładami powiatowym władzom administracji ogólnej, jednak w piśmie okólnym Ministra Opieki Społecznej z 5 grudnia 1935 r. nr Zn. 3-c/3—5 (Dz. Urz. Min. Op. Społ. nr 22) wyjaśniono, że kontrola tych zakładów należy również do obowiązków lekarzy samorządowych.

Gminy miejskie, które posiadają własne organa sanitarne, o jakich wspomina ustawa z 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. nr 27 poz. 178) wykonują również nadzór nad zakładami kąpielowymi. Wymagania sanitarne reguluje w tej dziedzinie rozporządzenie Min. Opieki Społ. z 9 maja 1930 r. o zakładach kąpielowych (Dz. U. R. P. nr 44 poz. 327). W rozumieniu tego rozporządzenia zakładami kąpielowymi są: urządzenia natryskowe, urządzenia wannowe, parnie, kąpiele rytualne, pływalnie w zbiornikach sztucznych oraz kąpieliska w zbiornikach naturalnych. Dozór sanitarny nad tymi urządzeniami odgrywa wielką rolę w zapobieganiu chorobom zakaźnym.

Wielkie znaczenie dla zdrowia publicznego posiada wreszcie stan sanitarny urządzeń zaopatrujących mieszkańców w wodę do picia. Najlepiej rozwiązuje tę sprawę centralne urządzenie wodociągowe, jednak w wielu gminach do dnia dzisiejszego istnieje wiele studzien prywatnych i publicznych (gminnych). Planowa kontrola studni może zapobiec niejednemu nieszczęściu, jak to uczy chociażby doświadczenie z terenu śląskiego. Warto przypomnieć dla przykładu, że wadliwa studnia w Starym Bieruniu stała się przed kilku laty przyczyną epidemii tyfusu brzuszego, która pochłonęła szereg ofiar w ludziach i naraziła społeczeństwo na straty materialne. Dzięki stałej kontroli może burmistrz na podstawie opinii organów kontrolujących, wydać odpowiednie zarządzenie zmierzające do poprawy studni względnie do jej zamknięcia. Zarządzenie wydaje jako miejscowa władza policyjna na podstawie § 6 pkt. f ustawy o Administracji Policji z 11 marca 1850 r. (Zb. u. pr. str. 265) i § 10 tyt. 17 cz. II. powszechnego prawa krajowego.

Po tym pobieżnym szkicu najważniejszych zadań samorządu w dziedzinie sanitarnej nasuwa się pytanie, kto ma spełniać wyżej wymienione czynności, aby higiena miasta stała na właściwym poziomie. Na terenie miast, liczących ponad 10 tys. mieszkańców przewiduje

reskrypt Pana Wojewody Śląskiego z 24 listopada 1934 r. nr Sm. 16/39/1 utworzenie w Magistratach funkcji **lekarza miejskiego**, do którego należy całokształt spraw sanitarnych.

Do pomocy lekarzowi miejskiemu w wykonywaniu opisanych poprzednio obowiązków służą t. zw. **kontrolerzy sanitarni** oraz **dozorcy żywnościowi**. Kontrolerom musimy poświęcić nieco więcej uwagi. Już okólnik nr 126 Min. Spr. Wewn. z 15 lipca 1930 r. nr Z. I. 616/30 zwraca ogromną uwagę na rolę kontrolerów sanitarnych w samorządach. Ministerstwo podkreśliło, iż kontroler sanitarny obowiązany jest dokonywać stałych inspekcji sanitarno-porządkowych otoczenia t. j. ulic, posesji, ustępów, studzien tak publicznych jak i prywatnych, dezynfekcji i dezynsekcji mieszkań i otoczenia chorego itp. Ma on nadzór nad jakością wody oraz artykułami żywności, nad miejscami ich wyrobu i sprzedaży, pobiera próby i przesyła do zbadania do Zakładu Higieny.

Aby tym zadaniom sprostać musi kontroler sanitarny być odpowiednio wyszkolony. W tym celu Państwowa Szkoła Higieny w Warszawie (ul. Chocimska l. 24) urządza rok rocznie 4-ro miesięczne **kursy dla kontrolerów sanitarnych**, na których kandydaci nie tylko otrzymują ogólne przygotowanie do czynności urzędowych, lecz w szczególności zapoznają się z badaniem urządzeń wodnych, usuwaniem i oczyszczaniem ścieków, badaniem żywności, walką z chorobami zakaźnymi, higieną społeczną itp. Ponadto kursисти odbywają szereg praktycznych ćwiczeń w terenie a zwłaszcza uczą się przeprowadzać inspekcję wszystkich omawianych przedsiębiorstw. Jak uczy dotychczasowe doświadczenie niektórych miast śląskich (np. m. Katowic) przeszkoleni tam kandydaci stwarzają możliwości organizacji wzorowej kontroli sanitarnej. Biorąc pod uwagę brak fachowego personelu sanitarnego należało by pomyśleć o tym, aby każde miasto wyszkoliło sobie przynajmniej 1 kandydata przede wszystkim z pośród już zaangażowanego i urlopowanego w tym celu personelu. Takie rozwiązanie sprawy można uznać za najlepsze, skoro weźmie się pod uwagę, że wielu kandydatów nie posiada dostatecznych środków, aby się udać do Państw. Szkoły Higieny na koszt własny.

Trzeba pamiętać o tym, że tylko dobrze wyszkolony personel cieszy się zaufaniem społeczeństwa, gdyż rozumiejąc cel higieny potrafi być w swoim środowisku

należyty propagatorem współczesnej wiedzy higienicznej.

Ciągły wzrost zadań sanitarnych w samorządach nasunął również konieczność skupienia tej akcji w jednym miejscu i w jednej komórce organizacyjnej samorządu. Jest nią t. zw. **Ośrodek Zdrowia**. Instrukcja o organizacji i działalności Ośrodków Zdrowia (Gaz. Urz. Wojew. Śl. nr 25 z 1936 r.) podaje, że w skład ośrodka oprócz przychodni zapobiegawczych jak n. p. opieki nad matką i dzieckiem, przeciwgruźliczej, przeciwwenerycznej itp. wchodzi jeszcze dział sanitarny, a więc nadzór nad żywnością, usuwanie nieczystości, zaopatrzenie w wodę itp. Wszystkie te akcje powinny być powiązane w jedną całość organizacyjną i w miarę możliwości zespolone we wspólnym pomieszczeniu. Takie ujęcie organizacyjne odpowiada współczesnej koncepcji samorządowej służby zdrowia w Polsce i ułatwia między innymi organizację należytej kontroli sanitarnej i racjonalne zużycie przewidzianych na ten cel środków finansowych.

Opisana organizacja kontroli sanitarnej w samorządzie spełni należycie swoje zadanie, o ile praca jej opartą będzie nie na dorywczych poczynaniach, lecz na z góry przemyślanym planie, dostosowanym do lokalnych potrzeb i możliwości. W każdej omawianej dziedzinie musi istnieć dokładne zestawienie stanu obecnego, a więc wszystkich braków i potrzeb. Jeśli więc np. stwierdzamy braki w dziedzinie studzien to musimy przede wszystkim zebrać dokładne dane o ilości studzien, ich rozmieszczeniu w terenie, najważniejszych ich wadach itp. Te wszystkie wiadomości zebrane drogą żmudnych wywiadów terenowych dadzą nam następnie pojęcie o wielkości tego zagadnienia i mogą stać się podstawą planowej akcji sanitarnej. Podobnego planu wymaga akcja, mająca na celu podniesienie stanu sanitarnego sklepów spożywczych wzgl. fryzjerni itp. Dobre zestawienie potrzeb pozwoli nam zwrócić uwagę na rzeczy najważniejsze z pominięciem spraw drobnych, które często z braku przemyślenia akcji absorbują uwagę działaczy sanitarnych.

Niniejsze uwagi tylko pobieżnie poruszają najważniejsze zadania i organizację kontroli sanitarnej. Musimy pamiętać o tym, że tylko dobra i sprężysta organizacja zapewni śląskim miastom utrzymanie się na wysokim poziomie miast zachodnio-europejskich.

Dr Kazimierz Stawarski
Lekarz Miejski — Katowice.

Prosimy P. T. Prenumeratorów o uregulowanie prenumeraty za I kwartał 1937 roku

Należność prosimy wpłacać na konto nasze w P.K.O. Nr 304.227 albo na rozrachunek pocztowy „Orędownika Samorządu“

Prosimy Magistraty i Zarządy Gmin o rychłe regulowanie składek członkowskich

Oдноśne wpłaty należy skutecznie na konto Związku Gmin w P. K. O. Nr 300.802

Określenie płatników scalonego podatku przemysłowego

Art. 20 ustawy z dnia 19 grudnia 1931, poz. 881, Dz. Ust. w sprawie zmiany ustawy z dnia 15 lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym w brzmieniu dekretu Prezydenta Rzplitej z dnia 14 stycznia 1936 (jednolity tekst z dnia 30 maja 1936, art. 37 ust. 2, poz. 339 Dz. Ust.) upoważnia Ministra Skarbu do wprowadzenia od poszczególnych rodzajów scalonego podatku przemysłowego, pobieranego jednorazowo od wszelkich faz i rodzajów obrotów, przy czym ustawa odsyła do rozporządzenia: ustalenie wysokości podatku zastrzegając jednakże, że ma to nastąpić zgodnie ze stawkami przewidywanymi w ustawie, przepisy wymiarowe i poborowe, terminy płatności, wreszcie określenie osób obowiązanych do płacenia podatku oraz odpowiedzialność za podatek.

Na podstawie tego postanowienia wprowadził Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu pobór s. p. p. z dniem: 1) 1 lipca 1932 od obrotu artykułami, objętymi Monopolem Tytoniowym, od obrotu wyrobami Państwowego Monopolu Spirytusowego, solą kuchenną (jadalną), bydłecą i przemysłową, oraz losami loterii państwowej, poz. 529 Dz. Ust.. 2) 1 lipca 1932 od cementu, poz. 531 Dz. Ust.. 3) od 1 października 1932 od cukru, poz. 703 Dz. Ust., 4) od 1 stycznia 1934 od zapalek, poz. 798/1933 Dz. Ust. 5) od 1 maja 1935 od obrotu piwem, napojami winnymi, wódkami gatunkowymi, octem, kwasem octowym i drożdżami, poz. 230 i 284 Dz. Ust.. (Wszystkie te rozporządzenia zostały zmienione rozporządzeniami z dnia 14 i 17 lutego 1936 nr 13 Dz. Ust.).

Rozporządzenia powyższe określają wyraźnie osobę, obowiązującą do płacenia s. p. p. (płatnika w znaczeniu formalnym) uprawniając ją równocześnie do doliczania do ceny sprzedaży (potrącania od sumy przewizji) s. p. p. w wysokości określonej w poszczególnych rozporządzeniach. Wobec tego nasuwa się jednak pytanie, kto jest właściwym płatnikiem s. p. p., w którym związku samorządowym przysługuje 17% udział. To zagadnienie rozstrzygnął N. T. A. w wyroku z dnia 3 czerwca 1936 (l. rej. 4060/34) jak następuje: Jak świadczy porównanie treści przepisu (na wstępie cytowanego) z treścią 19 projektu rządowego noweli do ustawy o podatku przemysłowym (Druk Sejmu nr 380/31). Sejm wprowadził pewne zmiany do projektu rządowego, które to zmiany atoli, jak na to wskazuje treść przemówienia sprawozdawcy Komisji Skarbowej Sejmu na posiedzeniu 15 grudnia 1931 miały jedynie za zadanie umożliwienie Ministrowi zastosowania właściwego scalenia podatku (zupełnego lub niezupełnego). Zresztą ani motywy rządowe, ani motywy Komisji nie zawierają żadnej wskazówki, która by mogła rzucić

światło na sporne zagadnienie. Musi więc ono być rozstrzygnięte na tle innych postanowień ustawy.

Jednym z podstawowych postanowień jest, że za podstawę do obliczenia podatku służy obrót, osiągnięty w roku podatkowym (art. 4), że o ile chodzi o obrót towarowy, to jest nim w zasadzie cena sprzedaży (art. 5), wreszcie że podatek wynosi pewien procent sumy obrotu (art. 7). Podmiotem podatku jest ten, kto obrotu dokonywa. Ponieważ zaś faz obrotów może być więcej, przeto jeden i ten sam towar (w zmienionej lub niezmienionej formie) może być przedmiotem obrotu, a zatem i podatku kilkakrotnie. Teoretycznie biorąc, te fazy obrotu są w niektórych przypadkach tak liczne, że możliwość kilkakrotnego poboru podatku od jednego i tego samego przedmiotu jest bardzo wielka. W konsekwencji więc suma podatku, płaconego przez różne podmioty podatku od jednego i tego samego przedmiotu, jest mniejszą lub większą wielokrotnością stawki z art. 7. Wskutek scalenia podatku owa możliwość kilkakrotnego pobierania podatku doznaje ograniczenia w ten sposób, że wysokość podatku za późniejsze fazy obrotu zostaje z góry ograniczona w rozporządzeniu. Jest to pierwsza zasadnicza różnica między podatkiem scalonym a podatkiem niescalonym. Ustawa zastrzega jednak, że wysokość podatku scalonego ma być zgodna ze stawkami, przewidzianymi w ustawie. Jest rzeczą oczywistą, że ta zgodność nie może się odnosić do sumy stawek, bo ich ilość jest niewiadoma. Wskutek tego zastrzeżenie ustawy o wysokości podatku może się odnosić jedynie do stawek, przewidzianych dla poszczególnych faz obrotu. Jeżeli zaś tak jest, to postanowienie to oznacza, praktycznie rzecz biorąc, że płatnik podatku nie może być obciążony więcej, niżby to miało miejsce, gdyby podatek nie był scalony. Taka wykładnia jest pozornie sprzeczna z postanowieniem ustawy, na mocy którego Minister Skarbu jest upoważniony do określenia osób obowiązanych do płacenia podatku. Skoro mianowicie dana osoba ma opłacać podatek w wysokości określonej, a większej, niż przewidziana dla poszczególnych faz obrotu stawka, to nie może podatek wynosić równocześnie stawki przewidzianej w ustawie. Sprzeczność ta, jak zaznaczono, jest jednak tylko pozorna. Przepis omawiany jest bowiem jedynie konsekwencją istoty scalenia, które wymaga, aby z wielu możliwych podmiotów podatku, t. j. osób, które dokonały poszczególnych faz obrotów, jedna była obowiązana do zapłaty podatku. Nie idzie jednak za tym, aby obciążenie tej osoby miało być równe wysokości podatku. Wniosek więc z tego, że osoba obowiązana do zapłaty podatku scalonego nie może być nim obciążona więcej, niż wynosi normalna stawka, że więc

osobie tej musi być dana możność przerzucenia ciężaru podatkowego na inne osoby. Przewiduje to zresztą ustawa wyraźnie, skoro upoważnia Ministra Skarbu do określenia osób, obowiązanych do płacenia podatku, a oprócz tego do określenia odpowiedzialności za podatek. Mianowicie osoba obowiązana do płacenia podatku jest tym samym za niego odpowiedzialna, co wynika z ogólnego pojęcia obowiązku podatkowego. Osobne więc w tym względzie zastrzeżenie ustawowe ma właśnie na celu umożliwienie rozłożenia ciężaru podatkowego.

Jeśli zaś tak jest, to osoba obowiązana do płacenia podatku (płatnik podatku w znaczeniu formalnym) jest, o ile chodzi o całość podatku, jedynie niejako inkasentem podatku, natomiast właściwym płatnikiem są: 1) w stosunku do wysokości stawki, przypadającej na fazę obrotu właściwą dla osoby, będącej płatnikiem w znaczeniu formalnym, ta osoba, 2) w stosunku zaś do nadwyżki osoby inne. Te inne osoby stosownie do postanowień ustawy powinien wskazać Minister Skarbu, co też w poszczególnych rozporządzeniach postanowił. (P. niżej memoriał.)

emha.

Ze Związku Gmin Województwa Śląskiego

Z posiedzenia Zarządu z 19 XII. 1936.

Posiedzenie zagał prezydent m. i przewodniczący p. dr Adam Kocur. Porządek obrad obejmował sprawę projektu śląskiej ustawy o opiece społecznej. Po przedyskutowaniu kilku drobnych spraw zaszczylił swoją obecnością posiedzenie naczelnik Wydziału Pracy i Opieki Urz. Woj. Śl. p. mgr Stefan Cwojdziański.

W przemówieniu swoim podniósł p. Naczelnik konieczność wprowadzenia w województwie śląskim ustawy o opiece społecznej, opartej na ogólnopolskich zasadach z uwzględnieniem lokalnych warunków, tym bardziej, że na cieszyńskiej części woj. śl. opieka społeczna właściwie nie istnieje. Wprawdzie zasady, ustalone w ogólnopolskiej ustawie z roku 1923 są obecnie poddane rewizji, lecz ustawodawca śląski musi dążyć do tego, by wyniki nowych ustaleń wprowadzić na tut. teren równocześnie z ustawodawcą ogólnopolskim.

W zasadzie opieka społeczna w projekcie nie jest szerzej traktowana od stanu obecnie obowiązującego. Jedynie zastrzeżenie budzi konkretyzowanie pojęcia potrzebującego pomocy oraz zakresu zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia. Jednakowoż na obszarze jednego państwa kwestie tak zasadnicze nie powinny być odmiennie uregulowane w różnych jego częściach jak nie powinny być również odmiennie uregulowane wymogi uzyskania prawa do opieki.

W dyskusji, w której zabierali głos pp.: prezyd. dr Kocur, burm. Koj, nacz. Płonka, nacz. Polak, nacz. dr Michna, burm. Żmij, nacz. Przybyła i mgr. Magdziorz poczyniono szereg następujących uwag do poszczególnych przepisów projektu:

Uwagi

do projektu śląskiej ustawy o opiece społecznej.

Do art. 1.

W **ust. 1** po słowach „uczynić tego nie mogą“ dodać: „z powodu niezdolności do pracy“.

Art. 1. Opieką społeczną w rozumieniu niniejszej ustawy jest zaspakajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych tych osób, które trwale lub chwilowo własnymi środkami materialnymi lub własną pracą uczynić tego nie mogą **z powodu niezdolności do pracy**, jak również zapobieganie wytwarzaniu się stanu powyżej określonego.

Zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób zdolnych do pracy (pomoc bezrobotnym) należy do zakresu działania Funduszu Pracy (art. 2 Dz. Ust. R. P. poz. 849/34). Pogląd na opiekę społeczną uległ zasadniczej zmianie po

wejściu ustawy z r. 1923 a w obecnej chwili po utworzeniu Funduszu Pracy dojrzał do tego, by go wyrazić w ustawie o opiece społecznej celem rozgraniczenia zakresu sprawowania opieki przez Fundusz Pracy (Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy) od zakresu, sprawowanego przez związki samorządowe.

Treść **ust. 2** połączyć z treścią ust. 2 art. 7 i dać jej brzmienie:

„Obowiązek sprawowania opieki społecznej nie ciąży na związkach samorządowych, gdy potrzebującej osobie przysługują świadczenia od innych osób fizycznych lub prawnych na mocy przepisów, czy innego tytułu prawnego albo gdy osoba potrzebująca korzysta z wystarczającej opieki jakiegokolwiek publicznej lub prywatnej instytucji“.

Obowiązek sprawowania opieki społecznej na charakter subsydiarny, a nie równoznaczny jak przewiduje projekt w art. 1 ust. 2. Ponieważ artykuł ten należy materialem do art. 7, należało by go tam umieścić.

Do art. 2.

Wyraża się pogląd, że nie powinno się iść za daleko w zaspakajaniu ze środków publicznych potrzeb pewnych kategorii osób, które dla Państwa i społeczeństwa nie mogą być użyteczne, a powinno się zwrócić szczególną uwagę na to, aby z ograniczonych środków publicznych zaopiekować się przede wszystkim tymi osobami, na których Państwo opiera swoją przyszłość lub tymi osobami, które mogą jeszcze być użyteczne dla społeczeństwa.

Pkt. f. należy skreślić, gdyż zwalczanie ujemnych społecznie skutków klęsk żywiołowych i ekonomicznych, nie może należeć do zakresu działania związków samorządowych lecz Państwa. Wydatki na te potrzeby mogą być bardzo wielkie i powinny być rozłożone ze względu na ich charakter na wszystkich obywateli.

Pkt. g. a w szczególności słowa „walkę z chorobami społecznymi“ należy skreślić z tych samych względów co pkt. f.

Pkt. h. Dzisiejsze stadium ewolucji poglądów na opiekę społeczną wskazuje, że opieka społeczna jest funkcją czynników publicznych. Nie negując ważnej roli, jaką spełniają w dziedzinie opieki społecznej instytucje prywatne, należy podkreślić, że związki samorządowe nie mogą redukować swojej roli do subsydiowania ze szczupłych swoich funduszy poczynają najrozmaitszych instytucji filantropijnych. Bezpośrednie sprawowanie opieki społecznej przez związki samorządowe, oraz znajomość stosunków miejscowych pozwala nie tylko na właściwe ustalanie hierarchii potrzeb.

lec i na najcelowsze wykorzystanie środków publicznych, przeznaczonych na opiekę społeczną.

Dlatego należałoby pkt. h zmodyfikować w tym kierunku, żeby: 1) nie rozpraszać publicznych środków na zaspakajanie potrzeb w dziedzinie opieki społecznej przez udzielanie pomocy i popieranie instytucji, stowarzyszeń i związków prywatnych, 2) dać pod bezpośrednią czy pośrednią kontrolę związków samorządowych wszystkie środki, które można wydobyc ze społeczeństwa na opiekę społeczną, by wobec ich szczupłości usunąć chaotyczność w działaniu i rywalizację poszczególnych zrzeszeń kosztem związków samorządowych, powołanych w pierwszym rzędzie do sprawowania opieki społecznej — w imię najcelowszego wykorzystania tych środków.

Do art. 3.

Nie należałoby w ustawie szczegółowo precyzować zakresu zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia, jak to czyni art. 3 projektu, gdyż gminy miejskie i wiejskie, które w myśl art. 8 pkt. a) projektu obowiązane są do sprawowania opieki w zakresie przewidzianym w art. 3 nie mają środków na sprawowanie opieki w przewidzianej rozciągłości. Przepisy o opiece społecznej są normami dwustronnymi, nakładającymi jako przepisy przedmiotowe na gminy obowiązek sprawowania opieki społecznej i pomocy w zakresie przewidzianym z jednej strony oraz stwarzającymi jako uprawnienia podmiotowe dla pewnych osób prawo domagania się tej opieki i pomocy z drugiej strony. Znane jest uzasadnienie do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, w myśl którego powoływanie się gmin na brak środków na sprawowanie opieki społecznej jest bezprzedmiotowe. Gminy przeto muszą świadczyć, gdy zająd warunki, przewidziane w ustawie i to w zakresie w ustawie tej przewidzianym. Wysoki poziom kulturalny ludności województwa śląskiego oraz uświadomienie przysługujących jej praw, nabyte w ciągu kilkudziesięcioletniej mocy obowiązywania przepisów o opiece społecznej nadają art. 3 treść, której realizacja jest w obecnych warunkach niemożliwa.

Zakres zaspakajania niezbędnych potrzeb do życia powinien być w ustawie przewidziany ogólnie jako dostarczenie minimum egzystencji i to w miarę posiadanych środków. To ostatnie zastrzeżenie jest dlatego ważne, że środki publiczne w ogóle a gmin w szczególności są za szczupłe, by zaspakajanie z nich potrzeb mogło mieć formę trwałego i powszechnego **zabezpieczenia** społecznego.

Do art. 5.

Postanowienia art. 5 słuszne, jednak w razie uwzględnienia treści uwagi do art. 1 ust. 1 zbędne.

Do art. 7.

Do **ust. 2** p. uwagę do art. 1 ust. 2.

Do art. 8 i 9.

P. uwagę do art. 2 pkt. f i g.

Do art. 13.

Do ustalenia stawek za leczenie ambulatoryjne i zakładowe powołana jest Śląska Rada Wojewódzka przy czym Izba Lekarska może służyć swoją opinią.

Do art. 17.

Ust. 1 należy nadać brzmienie:

„Prawo do opieki trwałej nabywa się w gminie przez co najmniej trzyletnie zamieszkanie, w czasie którego dana osoba utrzymywała się z własnych środków nie korzystając w żadnej formie z opieki społecznej względnie ofiarności publicznej i nie zajmując się żebractwem“

Postulat przedłużenia okresu potrzebnego do nabycia prawa do opieki społecznej jest wysuwany już od kilku lat

przez centralne zrzeszenia samorządowe a celem jego jest utrudnienie spekulacji na lepsze warunki opieki.

Do art. 18.

Pkt. b nadać brzmienie: „przez trzyletnią trwałą nieobecność w gminie“

Do art. 19.

Należy dodać nowe ustępy:

„2) Jeżeli miejscowy związek samorządowy musi wspierać potrzebującego pomocy, który w jego okręgu nie posiada prawa do trwałej opieki, wówczas winien wpierv dokładnie przesłuchać wspieranego co do jego stosunków materialnych i pobytu, a następnie winien żądanie o zwrot kosztów poniesionych, względnie kosztów, jakie mają być poniesione, pod rygorem utraty tego roszczenia, zgłosić w ciągu 6 miesięcy po rozpoczęciu wsparcia do związku samorządowego zobowiązanego z zapytaniem, czy pretensje uznaje.

Jeżeli nie można wyszukać obowiązanego związku samorządowego, wtenczas dla zachowania podniesionego roszczenia należy zgłosić w przeciągu wyżej ustalonego czasuresu swoje pretensje u właściwej władzy nadzorczej interesowanego związku samorządowego.

3) Każdy związek samorządowy jest uprawniony dochodzić swoich roszczeń wobec innego związku samorządowego samodzielnie i bezpośrednio przed władzami powołanymi do ich rozstrzygnięcia i wykonania.

4) Władze administracyjne tudzież policyjne są obowiązane w obrębie ich zakresu działania udzielać związkomsamorządowym na żądanie pomocy w celu wyśledzenia stosunków materialnych i miejsca pobytu osoby, potrzebującej pomocy“

Do art. 20.

Ust. 2 nadać brzmienie:

„W przypadku, gdy gmina, do której potrzebujący opieki ma być odesłany, nie zakwestionuje jej obowiązku sprawowania nad nim opieki trwałej w ciągu 2 tygodni od daty jej zawiadomienia, uznaje się ją za zobowiązaną do sprawowania takiej opieki i potrzebujący tej opieki może być do niej odesłany“.

Odesłanie do gminy, obowiązanej do sprawowania opieki trwałej nie powinno być uzależnione od oświadczenia przez tę gminę gotowości przyjęcia osoby, potrzebującej opieki społecznej, a wprowadzenie 2-tygodniowego terminu znacznie usprawni postępowanie ustalające gminę zobowiązaną. Postulat powyższy również wysuwany jest od kilku lat przez centralne zrzeszenie samorządowe.

Do art. 22.

Dodać **ust. 3**:

„Koszty opieki społecznej, podlegające zwrotowi od osób fizycznych lub prawnych, obowiązanych do zwrotu z jakiegokolwiek tytułu prawnego, będą ściągane w trybie egzekucji administracyjnej“

Do art. 43.

Art. 43 nadać brzmienie:

„Spory między poszczególnymi związkami samorządowymi, między władzą nadzorczą a tymi związkami, jak w reszcie między osobami uprawnionymi do korzystania z opieki społecznej a zobowiązanymi do jej udzielania związkami rozstrzyga sąd administracyjny“

Do art. 44.

Termin przedawnienia ustalony w art. 44 jest za krótki. Ustalenie zobowiązanej do ponoszenia kosztów opieki społecznej gminy może trwać dłużej niż 1 rok a wtedy roszczenia przysługujące na mocy art. 44 byłoby przedawnione. Należałoby okres przedłużyć do 2 lat.

Ogólnie zauważa się jeszcze, że brak w projekcie przepisu, na podstawie którego gminy województwa śląski go dochodzić mogą swych pretensji w gminach położonych poza terenem województwa śląskiego.

Śląska ustawa o opiece społecznej obowiązuje tylko na terenie województwa śląskiego i w konsekwencji tylko gminy, które w tym województwie są położone. Pozostałe zaś gminy Rzeczypospolitej obowiązuje ogólnopolska ustawa o opiece społecznej, która znów nie obowiązuje na terenie województwa śląskiego. Ponieważ kwestia ta dotychczas nastęrczała dużo trudności należałoby ją uregulować definitywnie w ustawie. Dotychczas bowiem uregulowana jest tylko okólnikiem Ministerstwa Opieki Społecznej nr On 23/21 — 6 z 18 kwietnia br. sprawa zwrotu kosztów leczenia ubogich.

O przekazywanie udziałów komun. w państw. pod. przem. bezpośrednim miastom.

W sprawie powyższej wniósł Związek Gmin dnia 24. X. 36 r. do Wydziału Skarbowego przez Wydział Samorządowy Urz. Woj. Śl. następujący memoriał:

Związek Gmin Województwa Śląskiego ma zaszczyt prosić Pana Naczelnika o zmianę decyzji tamt. Wydziału Skarbowego z dnia 9. IV. 34 r. Nr Sk. III. 4/10 w kierunku przekazywania zgodnie z art. 7 śląskiej ustawy o tymcz. ureg. fin. komun. udziałów komunalnych w państwowym podatku przemysłowym oraz dodatków komunalnych do opłat za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne — bezpośrednio miastom, które następnie obowiązane są do przekazywania powiatowym związkom komunalnym 15% wpływów z tego tytułu.

Sposób bowiem przekazywania udziałów i dodatków komunalnych za pośrednictwem wydziałów powiatowych, odbija się ujemnie na finansach miejskich, gdyż termin wypłaty miastom udziałów i dodatków zależy jest od ich rozdziału na cały powiat, co zabiera dużo czasu.

* * *

Zarządzeniem z dnia 28. XI. 36 r. Wydział Skarbowy polecił, „aby kasy urzędów skarbowych, poczynawszy od 1. I. 37 r. udziały komunalne w p. p. p., pobierane od przedsiębiorstw i zajęć wykonywanych na obszarze wszystkich miast śląskich przypisywały w księdze sum komunalnych na konta tychże miast.

Dodatki komunalne do opłat za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne należy również zapisywać w księdze sum komunalnych na kontach danych miast.

Zbrane w miesiącu udziały i dodatki komunalne należy wypłacać odnośnym magistratom bezpośrednio w sposób i terminie określonym w § 26 pkt. 1 przepisów rach. kasowych dla kas urzędów skarbowych.

Udziały komunalne w p. p. p., pobierane od przedsiębiorstw i zajęć wykonywanych na obszarze gmin wiejskich o charakterze miejskim i gmin wiejskich należy zapisywać w księdze sum komunalnych na konto wydziału powiatowego, który dokonywać będzie podziału na odnośne gminy.

Równocześnie Wydział Skarbowy nadmienia, że udziały w podatku dochodowym i dodatki komunalne do tego podatku należy nadal zapisywać w księdze sum komunalnych na konto wydziałów powiatowych wzgl. wydziałów dróg powiatowych bez względu na to czy chodzi o miasta czy o gminy wiejskie za wyjątkiem miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, którym to miastom z mocy pkt. 8 ustawy 23. III. 33 r. Dz. Ust. Śl. nr 9, poz. 16 przysługuje prawo rozdziału wpływów podatkowych“.

Przekazanie związkom samorządowym województwa śląskiego dodatków do scalonego podatku przemysłowego.

W sprawie powyższej złożył Związek Gmin Panu Ministrowi Skarbu następujący memoriał:

Monopoliczne przedsiębiorstwa państwowe (Monopol Tytoniowy, Spirytusowy, Solny, Loteryjny, Zapalczany) wpłacały i wpłacają scalony podatek przemysłowy w myśl rozporządzeń Ministra Skarbu nr 13/1936 Dz. Ust. do kasy I. Urzędu Skarbowego w Warszawie do dnia 10 każdego miesiąca w kwotach, odpowiadających sumie scalonego podatku przemysłowego, przypadającego od obrotu artykułami, objętymi tymi Monopolami. I. Urząd Skarbowy w Warszawie utworzył w księdze bieżącej opłat z podatku przemysłowego od obrotu specjalne konta dla księgowania scalonego podatku przemysłowego, wpłacanego w myśl przepisów cyt. rozporządzeń.

Do obliczonego według różnych stawek scalonego podatku przemysłowego doliczało się do dnia 15 stycznia 1935 do dat tek na rzecz związków komunalnych w wysokości 25% scalonego podatku przemysłowego, zaś od 15 stycznia 1936 związkom samorządu terytorialnego przysługiwał udział w scalonym podatku przemysłowym w wysokości 17% wpływów tego podatku.

Mimo obowiązywania tych przepisów, dodatki wpłacane do I. Urzędu Skarbowego w Warszawie nie zostały przekazywane związkom samorządowym województwa śląskiego do dnia 30 listopada 1935.

Po myśli art. 26 rozp. Prezydenta Rzplitej z 24 października 1934 o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych poz. 846 Dz. Ust., dodatki komunalne do scalonego podatku przemysłowego, należne związkom samorządowym z lat ubiegłych do dnia 31 grudnia 1934, przekazane zostaną w całości komunalnemu funduszowi pożyczkowo-zapomogowemu z przeznaczeniem na zapomogi dla gmin miejskich. Chociaż od wejścia w życie cytowanego rozporządzenia upłynęło dwa lata, śląski komunalny fundusz pożyczkowo-zapomogowy nie otrzymał żadnego udziału w dodatkach komunalnych, płaconych przez przedsiębiorstwa, znajdujące się na obszarze województwa śląskiego.

Bez żadnego uzasadnienia prawnego związki samorządowe województwa śląskiego nie otrzymały żadnego udziału w dodatkach komunalnych do scalonego podatku przemysłowego za czas od 1 stycznia do 30 listopada 1935, aczkolwiek cyt. rozporządzenie wyraźnie postanawia w artykule 26, że dodatki komunalne do scalonego podatku przemysłowego, przypadające w wysokości 25% podatku państwowego, poczynając od 1 stycznia 1935, będą dzielone pomiędzy związki samorządowe tak, jak są dzielone wpływy z dodatków do państwowych podatków od spożycia, zużycia wzgl. produkcji.

Rodzaje towarów, których obrót objęty został podatkiem scalonym mają charakter towarów konsumcyjnych. Potwierdza to również cyt. rozporządzenie postanawiające, że dodatki komunalne do scalonego podatku przemysłowego będą dzielone pomiędzy związki samorządowe tak, jak są dzielone wpływy z dodatków do państwowych podatków od spożycia i zużycia. Tymczasem dekret Prezydenta Rzplitej z 3 grudnia 1935 poz. 544, Dz. Ust. przynajmniej tylko 4% wpływów z dodatków komunalnych do scalonego podatku przemysłowego na rzecz związków samorządowych na obszarze województwa śląskiego, t. j. uwzględnia tylko współczynnik ludnościowy, wyrażający stosunek ludności województwa śląskiego do ludności reszty Polski. Nie uwzględnia natomiast współczynnika wzmożonej konsumpcji, wynoszącego najmniej 6%, który przy podatkach od obrotów towarami o charakterze konsumcyjnym, powinien być wyłącznie brany pod uwagę.

Związek Gmin Województwa Śląskiego mając zaszczyt przedłożyć powyższe Panu Ministrowi, żywi niezłomną nadzieję, że związki samorządowe województwa śląskiego nie zostaną przy podziale dodatków i udziałów w scalonym podatku przemysłowym pokrzywdzone.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Ustawą z dnia 29. 11. 1935 (Dz. U. Śl. poz. 29) wyłączono z pod ustawy w sprawie ochrony lokatorów lokale przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych z wyjątkiem lokali, zajętych przez przedsiębiorstwa, które w myśl ustawy o państwowym podatku przemysłowym zostały zaliczone do przedsiębiorstw przemysłowych VII i VIII kategorii lub przedsiębiorstw handlowych IV kategorii. Na tej podstawie właściciel domu wypowiedział umowę najmu lokalu przedsiębiorstwa handlowego oraz mieszkania przedsiębiorcy i wynajął lokal i mieszkanie innemu bez uzyskania zezwolenia Zarządu Gminnego. Prosimy przeto o wyjaśnienie, czy przez pojęcie lokalu przedsiębiorstwa handlowego (przemysłowego) należy rozumieć tylko lokal przedsiębiorstwa czy także mieszkanie przedsiębiorcy i czy na wynajęcie tego mieszkania potrzebne jest zezwolenie Gminy.

Odpowiedź: O zakwalifikowaniu lokalu jako handlowego (przemysłowego) decydują jak to ustalił S. N. orzeczeniem z dnia 23. 3. 1935 (C. III 250/34) dwie okoliczności: 1) czy pomieszczenie handlowe (przemysłowe) i mieszkanie tworzą istotną całość i 2) czy według umowy lokal został wynajęty przede wszystkim na cele handlowe.

Jeżeli więc okaże się, że mieszkanie nie jest związane z lokalem przedsiębiorstwa handlowego (przemysłowego) tak, żeby tworzyło z nim istotną całość a ponadto, jeżeli z umowy najmu nie wynika, że pomieszczenia te zostały wynajęte przede wszystkim na cele handlowe a cele mieszkalne były uboczne, wtedy wła-

ściciel może wynając takie mieszkanie opróżnione tylko za zezwoleniem Zarządu Gminnego (art. 17 ustawy z dnia 16. 12. 1926 w sprawie ochrony lokatorów Dz. Ust. Śl. poz. 31 ex 1935).

2. *Pytanie:* Okólnikiem z dnia 5. 8. 1936 wyjaśnił Urząd Wojewódzki Śląski nr Sm 3/1/35, że rozp. Rady Ministrów z dnia 28. 3. 1934 poz. 320 Dz. Ust. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (zmienione rozp. z dnia 23. 5. 1935 poz. 272 oraz rozp. z dnia 2. 7. 1936, poz. 393) nie ma zastosowania do urzędników komunalnych. Ponieważ okólnik nie podaje, które przepisy prawne obowiązują w przedmiotowej sprawie odnośnie urzędników komunalnych, Gmina stosuje jednak cyt. rozporządzenie.

Odpowiedź: Aż do wejścia w życie rozp. Rady Ministrów z dnia 28. 3. 1934, obliczało się tak dla pracowników państwowych jak komunalnych należności w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe na podstawie rozp. z dnia 17. 9. 1927. Rozp. z dnia 28. 3. 1934 oparte zostało na nowych państwowych rozporządzeniach uposażeniowych z dnia 28. 10. 1933 nr 86 Dz. Ust., które nie zostały ani pośrednio ani bezpośrednio zastosowane do pracowników związków komunalnych. Dlatego też rozp. z dnia 28. 3. 1934, z późniejszymi zmianami, oparte na nowych rozporządzeniach uposażeniowych nie obowiązuje w przedmiotowej sprawie urzędników komunalnych a obowiązuje nadal rozp. z dnia 17 września 1927 w brzmieniu obwieszczenia z r. 1932, poz. 651 Dz. Ust.

Zresztą rozp. z dnia 28. 3. 1934 nie można by ściśle zastosować do pracowników komunalnych wobec innego określenia podstaw obliczania diet: rozp. z dnia 17. 9. 1927 przewiduje wysokość diet zależną od grupy uposażenia. rozp. z dnia 28. 3. 1934 — od funkcji spełnianych.

Przegląd ustaw, rozporządzeń i t. p.

Zwolnienie od opłat przed sądami rozjemczymi.

Rozp. Min. Roln. i Ref. Roln. z 30. XII 1936 r. poz. 21/1937, zmieniającym rozp. z 10 stycznia 1935, postanowiono, że przewodniczący urzędu rozjemczego może zwolnić całkowicie lub częściowo od opłat postępowania przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, m. i. osoby, które na podstawie zaświadczenia zarządów gmin wiejskich lub miejskich o ich stanie rodzinnym, majątku i dochodach wykażą, że pokrycie opłat groziłoby im pozbawieniem koniecznych środków do życia i utrzymania rodziny; od przewodniczącego urzędu rozjemczego zależy uznanie zaświadczenia za dostateczny dowód ubóstwa.

Regulowanie cen przedmiotów powszechnego użytku.

Rozporządzeniem z 5. I. 1937 poz. 1 Dz. Ust. Śl. przekazuje Wojewoda Śląski powiatowym władzom administracji ogólnej na terenie ich działania przysługujące mu uprawnienia regulowania ceny na mąkę, pie-

czywo, mięso, słoninę, smalec i wyroby masarskie, gdy zajdzie tego potrzeba dla zapobieżenia i przeciwdziałania wyższości cen, nieusprawiedliwionej wyższką kosztów produkcji i gospodarczo usprawiedliwionymi kosztami wymiany. Władze uprawnione wyznaczają ceny po uprzednim zasięgnięciu opinii powołanych Komisji do badania cen, w skład których wchodzi delegaci, wskazani przez spółdzielnie spożywców i robotniczo-pracownicze związki oraz przedstawiciele rolnictwa i zainteresowanych gałęzi przemysłu i handlu. Rozporządzenie obowiązuje do dnia 31. XII. 1938.

Plan akcji budowlano-mieszkaniowej.

Uchwałą Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 29. XII. 36 poz. 9 Gaz. Urz. Woj. Śl. przewidziano w roku kalendarzowym 1937 rozdział 5.000.000 zł na pożyczki z Śląskiego Funduszu Gospodarczego, z czego 3.000.000 zł na budowę kolonii urzędniczych, robotniczych i baraków dla bezdomnych a 2.000.000 zł na indywidualne pożyczki. Kredyt na budowę kolonii urzędniczych,

robotniczych oraz baraków dla bezdomnych zostanie udzielony na tych samych warunkach, co w roku ubiegłym.

Zaświadczenie pracy dla robotników, którzy byli zatrudnieni w związkach samorządowych.

Min. Spraw Wewn. wydało pismo okólne do Wojewodów, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów miast wydzielonych, z dn. 28. XII. 1936 nr SS. 40/45-3, następującej treści:

Doszło do wiadomości Min. Spraw Wewn., że Wydziały Powiatowe oraz Zarządy Miejskie w niektórych wypadkach odmawiają wydawania zaświadczeń z pracy robotnikom, zwalnianym z robót publicznych, uzasadniając odmowę tym, że robotnicy ci nie podlegają obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

W związku z tym Min. Spraw Wewn. stwierdza, że w myśl art. 29 ustawy z 18. VII. 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. nr 58, poz. 555, z r. 1932) zakład pracy, z którym robotnik ubiegający się o zasiłek zabezpieczeniowy rozwiązał stosunek najmu pracy, obowiązany jest na żądanie robotnika wydać zaświadczenie w ciągu 24 godzin.

Z brzmienia tego postanowienia wynika, że obowiązek wydania zaświadczenia nie jest zależny od okoliczności, czy w myśl obowiązujących przepisów dany robotnik istotnie podlega obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. Zaświadczenie takie ma znaczenie środka dowodowego, stwierdzającego okoliczność, że dany robotnik był zatrudniony w zakładzie pracy; nie przesądza zatem bynajmniej prawa do zabezpieczenia. O prawie tym orzekają właściwe władze, tj. organa Funduszu Pracy. Jeżeli, zdaniem Zarządu Miejskiego względnie Wydziału Powiatowego, dany robotnik nie podlega obowiązkowi zabezpieczenia w myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 25. VI. 1932 r. (Dz. U. R. P. nr 57, poz. 546), winien to zaznaczyć w tekście zaświadczenia z pracy.

Nieprzestrzeganie przepisów art. 29 ustawy z dnia 18. VII. 1924 r. zagrożone jest sankcjami karnymi, przewidzianymi w art. 34 ustęp (3) tej ustawy.

Instrukcja o wydawaniu paszportów zagranicznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku nr 80 z dnia 19. X. br. (Dz. Urzęd. nr 30, poz. 214) podało instrukcję paszportową.

Nowe przepisy paszportowe, które weszły w życie z dn. 21 sierpnia br., normują zagadnienia paszportów zagranicznych, przede wszystkim pod kątem usprawnienia postępowania przez: a) zniesienie istniejącego poprzednio dualizmu; b) wprowadzenie innych zasad, na których będzie się opierało obliczanie opłat za paszporty.

Ustawa o paszportach pozostawia władzy swobodę oceny, czy powody skłaniające do wyjazdu za granicę

usprawiedliwiają w sposób dostateczny ten wyjazd, bez narażenia na szkodę interesu publicznego.

Paszport indywidualny jest zasadniczo dokumentem, służącym do legitymowania się poza granicami kraju i dającym prawo swobodnego przekraczania granic Państwa Polskiego w kierunku tego kraju, na który został wystawiony.

Osoba, ubiegająca się o paszport, powinna wnieść odpowiednią prośbę na piśmie (lub zgłosić prośbę ustnie do protokołu), wskazując równocześnie kraj, do którego zamierza się udać, cel wyjazdu oraz termin ważności, na jaki paszport ma być wystawiony. Ponadto osoba, ubiegająca się o paszport, obowiązana jest podać datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, numer i datę dokumentu, stwierdzającego jej obywatelstwo polskie, oraz nazwę władzy, która ten dokument wystawiła. Do podania o paszport należy dołączyć poświadczenie zamieszkania oraz dwie fotografie. Władza może zwolnić petenta od przedstawienia niektórych dowodów.

Swobodna ocena władzy co do konieczności wyjazdu za granicę ma być wyrazem całkowicie obiektywnego rozważenia motywów prośby, natomiast nie może stwarzać choćby pozorów dowolności lub szkodliwych z punktu widzenia stosunku obywatela do Państwa szynkan.

Całkowite zwolnienie od opłat przysługuje emigrantom oraz osobom niezamożnym, które przedstawią odpowiednie zaświadczenie, dalej dzieciom do lat 13, jeżeli dopisane do paszportów rodziców lub opiekunów, osobom wyjeżdżającym do zagranicznych zakładów naukowych oraz niektórym osobom w związku z wykonywaniem ich zawodu.

Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia.

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. nr 58/1932 r., poz. 555) wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 listopada 1936 roku w sprawie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia niektórych kategorii robotników zatrudnionych w przedsiębiorstwach i zakładach pracy państwowych i samorządowych (Dz. U. R. P. nr 86, poz. 602). Rozporządzenie to wprowadza zmianę w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. w sprawie rodzajów przedsiębiorstw i zakładów pracy państwowych i samorządowych oraz kategorii zatrudnionych w nich robotników, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. nr 57, poz. 546) i stosuje się przy ustalaniu prawa do zasiłku na wypadek bezrobocia tych robotników, którzy w czasie od dnia 1 października 1936 roku zgłosili albo zgłoszą prawo do zasiłku.

W myśl omawianego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 listopada br., nie podlegają obowiązkowi

wi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia niewykwalifikowani robotnicy sezonowi zatrudnieni: a) w przedsiębiorstwie państwowym „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ i w Wojskowym Instytucie Geograficznym podczas polowych prac triangulacyjnych, topograficznych i fotogrametrycznych, b) w państwowych i samorządowych tartakach i zakładach obróbki drewna, c) przy robotach kolejowych, drogowych, wodnych (budowlanych regulacyjnych), ziemnych i melioracyjnych, prowadzonych przez przedsiębiorstwa i zakłady pracy państwowe i samorządowe.

1) o ile roboty, przy których zatrudnieni są ci robotnicy, trwają normalnie krócej niż 6 miesięcy w roku, zaś jeśli idzie o roboty melioracyjne i prowadzone przez władze wojskowe, krócej niż 8 miesięcy oraz

2) o ile robotnicy ci w okresie 12 miesięcy, poprzedzających przyjęcia do robót wymienionych pod a), b) i c), pracowali krócej niż 13 tygodni; pracy w zakładach rolnych, leśnych i ogrodniczych oraz w zakładach, zatrudniających poniżej 5 pracowników, nie wlicza się do wspomnianego okresu 13 tygodni.

Również nie podlegają obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotnicy sezonowi, zatrudnieni w państwowych zakładach zdrojowych, z wyjątkiem robotników sezonowych budowlanych, którzy podlegają tymu zabezpieczeniu z zastrzeżeniem postanowień ustępu poprzedzającego.

dni w państwowych zakładach zdrojowych, z wyjątkiem robotników sezonowych budowlanych, którzy podlegają tymu zabezpieczeniu z zastrzeżeniem postanowień ustępu poprzedzającego.

Rozporządzenia o pomieszczeniach i urządzeniach zakładów mleczarskich.

W nr 83 Dz. U. pod poz. 658 ogłoszono rozporządzenie Ministra Roln. i Reform Roln. z dnia 15 października 1936 r. o pomieszczeniach i urządzeniach zakładów mleczarskich. Rozporządzenie określa, jakim warunkom technicznym i sanitarnym winny odpowiadać: zlewnie mleka, mleczarnie, śmietanczarnie, maślarnie, serownie. Ponadto rozporządzenie określa zawodowe przygotowanie kierowników zakładów mleczarskich.

Natomiast rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z dnia 25. X. 1936 r. (Dz. U. nr 83, poz. 577) wyłączono mniejsze zakłady mleczarskie spod działania ustawy o mleczarskiej i wyżej cytowanego rozporządzenia. Wyłączono zakłady, których obrót dziennie nie przekracza 300 litrów dla obszaru Państwa, z wyjątkiem trzech województw północno-wschodnich, gdzie cyfra ta wynosi 200 litrów i m. st. Warszawy — 100 litrów dziennie.

Zamierzenia ustawodawcze

Do łaski marszałkowskiej Sejmu Śląskiego wpłynął projekt **ustawy o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli**. W myśl art. 1 projektu w zakresie prawa budowlanego i zabudowania osiedli obowiązywać będą na obszarze województwa śląskiego przepisy rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w brzmieniu rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 3 grudnia 1930 r., zmieniającego rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 663), ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o zmianie rozp. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 405) i innych ustaw i rozporządzeń, wydanych do dnia wejścia w życie cyt. ustawy oraz z uwzględnieniem zmian i uzupełnień wyszczególnionych w art. 2—6, koniecznych ze względu na odrębny ustrój województwa śląskiego i specjalne stosunki lokalne.

Z dniem wejścia w życie przepisów cyt. ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy prawne o przedmiotach, objętych cyt. ustawą a w szczególności przepisy:

1) ustawy, dotyczącej zakładania i zmiany ulic i placów w miastach i miejscowościach wiejskich z dnia 2 lipca 1875 r. (Zb. u. pr. str. 561) w brzmieniu art. 1 ustawy mieszkaniowej z dnia 28 marca 1918 r. (Zb. u. pr. str. 23);

2) §§ 13—20 ustawy z dnia 25 sierpnia 1876 r. w sprawie rozdziału publicznych ciężarów przy podziale parcel gruntowych i zakładaniu nowych osiedli w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 10 sierpnia 1904 r. o zakładaniu nowych osiedli (Zb. u. pr. str. 227);

3) ustawą z dnia 2 czerwca 1902 r. (Zb. u. pr. str. 159) i ustawą z dnia 15 lipca 1907 r. (Zb. u. pr. str. 260) w sprawie zapobiegania szpeceniu miejscowości i okolic, posiadających charakterystyczny krajobraz;

4) art. 4 i 5 ustawy mieszkaniowej z dnia 28 marca 1918 r. (Zb. u. pr. str. 23);

5) ustawy z dnia 2 czerwca 1883 r., wprowadzającej nową ordynację budowlaną dla Księstwa Śląskiego (Dz. U. i rozp. kr. Nr. 26);

6) ustawy z dnia 26 grudnia 1893 r. w sprawie uregulowania koncesjonowanego przemysłu budowlanego (Dz. u. p. austr. Nr. 193).

W dziedzinie ustawodawstwa budowlanego obowiązują na terenie Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w brzmieniu późniejszych wydanych dotychczas ustaw i rozporządzeń, jak rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 3 grudnia 1930 r., zmieniającego rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o zmianie rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. nr. 56 poz. 405), rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r., zawierającego prawo górnicze (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 654), rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 24 września r., zawierającego prawo o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 776) itd.

Jedynie na obszarze województwa śląskiego, istnieją jeszcze przepisy zaborcze pruskie i austriackie, które jak ustawa z dnia 2 lipca 1875 r. o liniach regulacyjnych (Zb. u. pr. str. 561) oraz ustawa budowlana dla Księstwa Śląskiego z dnia 2 czerwca 1883 r. (Dz. u. i rozp. kr. Nr. 26), wydane przed przeszło 50 laty nie odpowiadają już nowoczesnym wymogom budowlanym. Celem zastąpienia przestarzałych przepisów budowlanych nowymi, projekt niniejszy przewiduje wprowadzenie na obszarze województwa śląskiego wyżej wymienionych przepisów ogólnopolskich, a tym samym stanowi poważny etap w dalszej unifikacji ustawodawstwa polskiego.

Kronika

Związek Propagandy Turystycznej.

W związku z organizowaniem Związku Propagandy i Turystyki w województwie śląskim Urząd Wojewódzki Śląski podaje do wiadomości, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w punkcie 17 okólnika nr 90 z dnia 9 grudnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. nr 35, poz. 245) wyraziło zgodę na przystępowanie związków samorządowych na członków związków propagandy turystycznej.

Organizacja Ogrodów Jordanowskich.

Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży wyłonił kilka sekcji, między innymi Sekcję Ogrodów Jordanowskich. W skład wspomnianej Sekcji wchodzi pp.: dr Tomasz Graczykowski jako przewodniczący oraz prezydent dr Adam Kocur, dr Stanisław Hasiński z ramienia Wydz. O. P., burm. Antes, Nowak z Chorzowa, dr Józef Bielec i Walerian Kownacki z ramienia Woj. Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży jako członkowie.

Pierwsze posiedzenie Sekcji odbyło się dnia 12. I. b. r. pod przewodnictwem dra Graczykowskiego. Na posiedzeniu tym rozważano projekt organizacji ogrodów jordanowskich w myśl statutu Centr. Tow. Ogrodów Jordanowskich. Następnie uchwalono podjąć przygotowawcze prace organizacyjne w porozumieniu z Urzędem Wojewódzkim i Związkiem Gmin. W pierwszym rzędzie uchwalono opracować kwestionariusz dla gmin, dotyczący obecnego stanu i ilości ogrodów i placów zabawowych dla dzieci, celem uzyskania szerszego materiału dla rozszerzenia i planowego w tym zakresie skoordynowania prac poszczególnych gmin.

Uchwalono również instrukcję dla gmin w sprawie organizacji ogrodów jordanowskich z apelem, aby w planie rozbudowy wzgl. budowania podobnych urządzeń, kierowano się podanymi wytycznymi, zawartymi w instrukcji.

W końcu postanowiono kooptować do Sekcji w charakterze członków jeszcze inne osoby, zainteresowane ogrodami jordanowskimi.

Wydawnictwa

Nakładem Instytutu Śląskiego ukazał się nr. 3, II rocznika „Wykazu literatury bieżącej o Śląsku”, zawierający bibliografię śląską za III kwartał 1936 r. Numer obejmuje 254 pozycje bibliograficzne z zakresu polskiego, czeskiego i niemieckiego piśmiennictwa o Śląsku. Skład główny w Naszej Księgarni w Warszawie, do nabycia w wszystkich księgarniach na Śląsku. Cena 80 gr.

* * *

W opracowaniu wicemarszałka Sejmu Śląskiego dr Włodzimierza Dąbrowskiego ukazała się praca pt.: **Poradnik prawniczy dla prac ustawodawczych Sejmu Śląskiego i jego komisyj**. Praca ta drukowana z polecenia marszałka Sejmu Śląskiego stanowi druk sejmowy jako dodatek do sprawozdania generalnego o budżecie województwa śląskiego za rok 1937-38. W grubym tomie, liczącym 285 stron, autor podaje literaturę, przegląd stanu prawnego w różnych okresach, gdzie znaleźć można dawne przepisy które obowiązywały w okresie przed 1920 r. Poza tym podaje wskazówki dla redakcji ustaw śląskich oraz wyczerpujący indeks alfabetyczny i skorowidz, w którym wskazuje przy każdym przedmiocie źródło ustawodawcze ogólnopolskie wzgl. śląskie, gdzie należy szukać jeszcze obowiązujących w dawnym przedmiocie dawnych niemieckich czy austriackich przepisów ustawowych oraz literaturę do przedmiotu itd. Chociaż praca nie jest przeznaczona dla użytku szerszych sfer publiczności, może ona oddać i praktykom dużą korzyść.

* * *

Z inicjatywy prezydenta miasta dr Adama Kocura dzięki zasiłkowi, udzielonemu przez m. Katowice ukazała się nakładem Instytutu Śląskiego w 70 rocznicę otrzymania przez Katowice praw miejskich praca Ludwika Musioła pt.: „**Materiały do dziejów Wielkich Katowic (1299 — 1799)**”. Z treści zbioru dokumen-

tów wyczytać można nie tylko dawną (po dużej części już przebrzmiałą) polską nomenklaturę terenów katowickich, nie tylko przesuwają się przed nami zastępy tutejszej polskiej ludności i polskiego ziemiaństwa, ale otrzymujemy także pewien obraz rozwoju stosunków gospodarczych, socjalnych i społeczno-prawnych na obszarze dzisiejszego zagłębia przemysłowego. Źródłowe materiały do rozwoju przemysłu w samym sercu późniejszego okręgu przemysłowego, które teraz w ogóle poraz pierwszy ukazują się w druku wnoszą do zbioru treść osobliwie charakterystyczną. Choćby tylko z tego powodu potrzeba wydania tego zbioru jest uzasadniona. Zestawienie zachowanych wiadomości źródłowych w formie zbioru dokumentów wskazane jest jednak i z innych jeszcze powodów: Znaczenie dzisiejszych Wielkich Katowic jako ośrodka śląskiego okręgu przemysłowego oraz stolicy województwa śląskiego, domaga się naświetlenia historycznego tła jego niezwyklego rozwoju na podstawie autentycznego materiału źródłowego. Zbiór tych materiałów będzie także ułatwieniem przy późniejszych opracowaniach monograficznych.

Instytut Śląski podał w opracowaniu Ludwika Łakomego komunikat nr 13 w serii II-giej pod tyt.: „**Osiemsetlecie istnienia Chorzowa**”. Komunikat dzieli się na trzy części, z których pierwsza podaje, co wiemy o Chorzowie z okresu średniowiecza, druga zawiera wzmianki z czasów nowszych, trzecia zaznajamia z początkami górnictwa węglowego i nowoczesnego rozwoju Chorzowa. Chorzów należało by uważać za kolebkę górnictwa śląskiego, o czym świadczy pierwsza wzmianka historyczna o chorzowskich kopaczach srebra już z 7 lipca 1136 czyli, że osiemsetlecie istnienia Chorzowa jest zarazem osiemsetleciem istnienia przemysłu górniczego na terenie województwa śląskiego.